

Fullmäktigemotion 18/2021: Ekologisk kompensation

Samhällstekniska nämnden 26.01.2023 § 17

674/10.00.00/2021

Beredare	Planlägningsarkitekt Cecilia Aintila fornamn.efternamn@kirkkonummi.fi , tfn 09 29671 (växel)
Beslutsförslag	Direktör för samhällstekniska väsendet Anna-Kaisa Kauppinen Samhällstekniska nämnden beslutar konstatera att svaret på fullmäktigemotionen är tillräckligt och föreslår kommunstyrelsen och vidare kommunfullmäktige svaret på fullmäktigemotion 18/2021: Ekologisk kompensation.
Beslut	Samhällstekniska nämnden beslutade enligt beslutsförslaget. Vic. planlägningsarkitekt Cecilia Aintila lämnade sammanträdet efter behandlingen av § 17 kl. 21.08.
För kännedom	Fortsatt behandling i kommunstyrelsen
Redogörelse	I fullmäktigemotionen föreslås att Kyrkslätt utreder eventuella modeller för ekologisk kompensation och bereder och prövar ekologisk kompensation i kommunens planläggning och byggnadsprojekt. Eftersom inkluderingen av ekologisk kompensation i de olika faserna i byggnadsprojekten bara är under utveckling behandlar detta svar inte ekologisk kompensation som en del av kommunens byggnadsprojekt. Representanter för Kyrkslätt planläggning och miljöskydd följde slutseminariet No Net Loss City 4.10.2022, där man behandlade ekologisk kompensation som en del av planeringen och genomförandet av markanvändningen i kommunerna. Detta svar på fullmäktigemotion baserar sig på publikationen från projektet: Hohti m.fl. (2022) <i>Kunnat hidastamaan luontokatoa – Suosituksia luontohaittojen välttämiseksi, lieventämiseksi ja kompensoimiseksi kuntien maankäytössä</i> . Publikationen är den första anvisningen för ekologisk kompensation som en del av kommunernas planläggning. Före slutseminariet i projektet No Net Loss City har planlägnings- och trafiksystemtjänsterna berättat för NTM-centralen i Nyland och Nylands förbund om behovet att få utbildning i tillämpning av verksamhetsformer av ekologisk kompensation i planläggningen. Den nuvarande markanvändnings- och bygglagen innehåller inga bestämmelser om ekologisk kompensation. Vid uppgörandet av planen ska man beakta till exempel rekreationsbehoven och naturmiljön och undvika utplåning av särskilda värden som anknyter till den, men lagen förutsätter inget aktivt skapande eller ingen aktiv förbättring av nya naturfunktioner. Användning av kompensationer på eget initiativ inom planläggningen i kommunerna baserar sig för närvarande på frivillighet. Åtgärder som främjar naturvärden kan på statlig nivå ändå i framtiden definiera kommunernas verksamhet i större utsträckning. Vid partskonferensen för Förenta nationernas (FN) konvention om biologisk mångfald 19.12.2022 beslutades om ett globalt skydds- och restaureringsmål på 30 procent för att förlusten av biologisk mångfald ska stoppas senast år 2030. Också i

Sitras rapport Megatrendit 2023, som publicerades vid årsskiftet, har sönderfallet av naturens bärkraft lyfts på första plats bland de fem centrala förändringarna. Det är skäl att beakta skyddet av naturens mångfald i Kyrksläpps kommunstrategi, som utarbetas år 2023.

Begreppet ekologisk kompensation

Med ekologisk kompensation avses kompensering av förlorade naturvärden genom andra åtgärder som ökar naturvärden någon annanstans. Ekologisk kompensation är ett medel som man tar till när olägenheterna för naturens mångfald på grund av markanvändningen annars inte kan undvikas eller lindras.

Kompensationsåtgärderna förutsätter funktionell utbytbarhet, vilket betyder att tillräckligheten av åtgärderna inte definieras enligt areal utan effektivitet. Vid kompensation anvisas ett kompensationsområde, med vilket man kompenserar naturvärden som gått förlorade någon annanstans. De kritiska faktorerna med tanke på naturens mångfald gäller den ekologiska utbytbarheten av objekten, tidpunkten för och tidsfördröjningen av kompensationen samt funktionaliteten av åtgärderna för förbättring av det ekologiska tillståndet.

En kompensationsbank är en mängd potentiella kompensationsområden där man redan i förväg kan vidta kompensationsåtgärder. Kompensationsåtgärder är åtgärder som förbättrar kompensationsområdets naturvärden och områdets ekologiska tillstånd, så som skyddsavgränsning av ett naturområde eller olika medel för restaurering och istandsättning. Naturnyttan som kompensationsåtgärden producerar kan ackumuleras med fördröjning. Den som orsakar kompensationsbehov skaffar ett egentligt kompensationsområde från kompensationsbanken i genomförandeskedet av planprojektet. För att artbeståndet och antalet naturtyper ska hållas lika ska kompensationsområdet vara likartat med det område som utplånas, och för att man ska kunna ha hjälp av banken i så många olika slags markanvändningssituationer som möjligt borde den bestå av mångsidiga naturområden.

Vid kompensationsåtgärder ska man beakta lindringshierarkin. Med lindringshierarki avses att man i första hand undviker naturolägenheter, det vill säga man bygger bara för behovet och även då placerar byggandet så att den i så liten utsträckning som möjligt försvagar naturvärden. I andra hand lindras naturolägenheter, det vill säga man gör tekniska lösningar som lindrar naturolägenheterna i området som ska byggas och restaurerar naturen i byggnadsområdet. Först efter dessa åtgärder kompenseras den återstående försvagningen av naturvärdena någon annanstans till exempel genom att restaurera och/eller skydda ett annat naturområde.

1. Man strävar alltid i första hand efter att undvika att försvaga naturvärdena.
2. Om det inte är möjligt försöker man lindra olägenheterna.
3. Först som sista åtgärd kompenserar man den naturolägenhet man orsakat.

Ekologisk kompensering som en del av planläggningen

1. Samling av naturinformation i hela kommunens område

2. Undvikande som en del av detaljplaneringen
3. Lokalt undvikande och lindring som en del av detaljplaneringen
4. Kompensering med utnyttjande av kompensationsbanken

Planeringen av områdes- och markanvändningen i kommunerna spelar en central roll i stävandet av utarmningen av naturen, för en del av den permanenta förlusten av naturvärden byggs av små bitar genom markanvändningsbeslut på stads- och kommunnivå. Nuförtiden har bara undantag från skyddet av Natura 2000-området systematiskt krävt kompensering av naturolägenheter. Den nya naturvårdslagen (RP 76/2022), som riksdagen godkänt 13.12.2022 och träder i kraft 1.6.2023, möjliggör och utfärdar regler för frivillig kompensering av naturolägenheter. Det finns redan skyddsprogram som baserar sig på frivillighet, till exempel programmet METSO (Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland 2014–2025), som styrs av jord- och skogsbruksministeriet och som är riktat till skogsägarna.

Undvikande, lindring och kompensering av naturolägenheterna kräver i någon mån specialkunskaper av de kommunala aktörerna, så som kännedom om naturvärdena och effektiviteten av skyddsåtgärderna samt behärskande av begreppen inom ekologisk kompensation och kalkylprinciperna. Ett sådant behov av specialkompetens och en sådan förståelseskyldighet ökar inom den närmaste framtiden. Kommunerna är redan vana att lindra och undvika naturolägenheter. I planprojekten lindrar man naturolägenheter bland annat genom ändamålsenliga avgränsningar av kvartersområden och grönområden. Vid uppgörandet av detaljplaner utreder man ekologiska förbindelser till planeringsområdet och utarbetar behövliga planbestämmelser som gäller växtlighet som ska bevaras, restaureras och planteras. På regional nivå bestäms om iakttagandet av det ekologiska nätverket i Nylandsplanen 2050.

Modeller för ekologisk kompensation i planeringen av markanvändningen i Kyrkslätt

När planprojektet startas beställs i regel en naturutredning som gäller området. Enligt naturutredningen planeras markanvändningen så att de betydande naturobjekten och särdragen i naturen inklusive de landskap som upplevs som betydelsefulla bevaras och skyddas. På grund av de omfattande delgeneralplaneprojekten har Kyrkslätt en bra och relativt aktuell informationsgrund om naturvärdena. I kommunen utarbetas naturutredningar också av miljövårdsenheten, uppföljning av naturtillståndet, skötselplaner för inrättande av skyddsområden. Värdeklassificeringarna av naturområdena som resultat av naturutredningarna har samlats som geoinformation. Den samlade naturinformationen bidrar till sökning av potentiella kompensationsområden.

För att kartlägga potentiella kompensationsområden borde Kyrkslätt förbereda sig för ibruktage av ekologisk kompensation genom att sammanställa en databas över naturvärdena i de naturområden som kommunen äger. Kommunen borde också utveckla naturvärden i de områden som inte sedan tidigare är skyddade eller som saknar skyddsvärden i de naturområden som kommunen äger och som i och med utvecklingen skulle vara lämpliga som kompensationsområden. Man låter områdena utvecklas till naturligt tillstånd eller vidtar restaureringsåtgärder i dem. Restaurering kräver resurser, men det finns bidrag att få från staten för det.

Den ekologiska kompensationen kan göras från en annan kommun än den därifrån kompensationsbehovet härstammar. Kyrksläotts planläggnings- och trafiksystemtjänster anser att det är viktigt att inrätta en kompensationsbank som täcker hela landskapet så att Nylands förbund eller alternativt till exempel Finlands miljöcentral på riksnivå svarar för bankens verksamhet. Planläggnings- och trafiksystemtjänsterna har preliminärt diskuterat regionalt ekologisk kompensation i markanvändningen i kommunerna med Nylands förbund, men förbundet har kommenterat att man inom förbundet inte närmare har diskuterat kompensationsbank på landskapsnivå, men på riksnivå utvecklas kompensationsbanksverksamhet. Kommunen har också som mål att ta upp ärendet inom KUUMA-regionen.

Om kommunerna anslöt sig till nätverket Luontokunnat skulle det hjälpa planerarna att hålla sig à jour med naturskyddsfrågor. I framtiden skulle en anslutning av Kyrkslätt till nätverket Luontoviisaat kunnat, som är beredning i Finlands miljöcentral (SYKE), ge målinriktning åt miljövärden, då nätverkets medlemskommuner har tydliga kommunstrategier eller separata strategier för naturens mångfald, inklusive de mål för naturens mångfald och den verksamhetsplan som kommunfullmäktige godkänt.

Rekommendationer för ibruktagande av ekologisk kompensation

Kyrksläotts kommun strävar starkt efter att stärka lindringshierarkin som en del av markanvändningen. I en växande kommun skulle en lindringshierarki hjälpa i samordningen av bevarandet av naturens mångfald och rekreativvärden då ekologisk kompensation ännu inte systematiskt genomförs i kommunernas markanvändning. Man kan i förväg börja identifiera kompensationsområden och bygga en kompensationsbank. För detta ändamål fortsätter Kyrkslätt insamlingen av omfattande naturinformation. Man kunde ännu förbättra informationen om användning av grönområden och deras betydelse för deras användare genom att stärka delaktiggöra invånarna i planeringen.

För att bromsa förlusten av biologisk mångfald borde man inom kommunen fatta beslut som syftar till att anvisa tillräckliga resurser för att genomföra en lindringshierarki och ekologisk kompensation.

Den ekologiska kompensationen borde planeras och genomföras långsiktigt i tillräcklig omfattning på landskapsnivå för att den ska vara effektiv. Den ekologiska kompensationsprincipen har inte tillämpats i kommunen, men det är skäl att förbereda sig för ibruktagandet av den så att de egentliga direktiven för ibruktagandet av den och inrättandet av kompensationsbanken antingen genomförs som regionalt eller riksomfattande projekt. Kyrkslätt kunde vara lämplig pilotkommun, om ekologisk kompensation kan främjas på detta sätt så att den passar ihop med planeringssystemet för den finländska markanvändningen och annat byggande. Kommunen är ändå inte redo att på eget initiativ göra upp en plan som till exempel gäller ibruktagande av ekologiska kompensationsmodeller inom sin verksamhet, för det skulle förutsätta tillräckliga personalresurser som förnärvarande saknas. Detsamma gäller kompensation, beredning och försök i såväl planläggning som i byggnadsprojekt.

De Grönas fullmäktige grupp lämnade följande motion vid kommunfullmäktiges sammanträde 31.5.2021:

”Kyrkslätt är känt för sin natur och sin naturnärlighet. Kyrkslätt växer och utvecklas, och i många planer och byggnadsprojekt är det omöjligt att fullkomligt beakta de ekologiska värdena. Samtidigt är naturens mångfald och arternas livsmiljöer hotade.

Ekologisk kompensation betyder att man kompenserar den oundvikliga olägenhet som planläggningen och byggandet förorsakar livsmiljön genom att förbättra livsmiljöns tillstånd någon annanstans. Ekologisk kompensation genomförs när den förebyggande minimeringen av miljökonsekvenserna inte räcker till och man inte helt kan undgå att försvaga naturtyper eller arters livsmiljö.

Kyrkslätt identifierar i sin kommunstrategi naturvärdena och har satt upp som sitt mål: ”Vi tryggar bevarandet av naturvärden och betonar närheten till naturen i kommunens utveckling”.

Vi undertecknade fullmäktigeledamöter föreslår att Kyrkslätt utreder eventuella modeller för ekologisk kompensation, bereder och prövar ekologisk kompensation i kommunens planläggning och byggnadsprojekt.

Kyrkslätt 31.5.2021

De Grönas fullmäktige grupp”

Utöver av De Grönas fullmäktige grupp undertecknades motionen av Irja Bergholm och Linda Basilier.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutade sända motionen till kommunstyrelsen för beredning.